

CHARLES BABBAGE INSTITUTE

TIETOTEKNIIKAN ALAN HISTORIAA MINNEAPOLISISSA

Panu Nykänen

Useimmat yhdistävät tietotekniikan kehityksen Massachusettsin ja Kalifornian yliopistojen yhteyteen. Harvempi tietää että myös Minneapolisin alueella on jo pitkään ollut paljon elektroniikka-alan ja erityisesti tietotekniikan alan yrityksiä. Kuitenkin esimerkiksi maailmanlaajuisen teknologian monialayrityksen Honeywellin ja tietokoneyhtiö Digitalin juuret löytyvät nimenomaan täältä. Myöskään IBM:n Rochesterin tehtaiden merkitystä alueen talouselämälle ei voida unohtaa.

CHARLES BABBAGE INSTITUTE

Minneapolis – St.Paulin kaksoiskaupunki keskellä Minnesotan hyvin suomalaistyyppistä maisemaa ovat kuin Helsinki ja Tampere sijoitettuna vain kymmenen kilometrin päähän toisistaan. Twin Cityn asukkaiden luku liikkuu noin 3,5 miljoonan paikkeilla. St.Paul on osavaltion hallinnollinen pää-

kaupunki, kun taas Minneapolis, The Mill City, on syntynyt kosken partaalle. Minnesotan yliopisto perustettiin 1851, mutta se aloitti toimintansa vasta USA:n sisällissodan jälkeen liittovaltion tuella. Minnesotan yliopistosta (University of Minnesota, UM) muodostui laaja-alainen koko yhteiskunnan koulutustarpeisiin vastaava yliopisto, johon sisältyvät mm. teknillinen ja maatalouden, sekä lääketieteellinen tiedekunta. Nykyisin UM toimii usealla kampuksella, joista tärkeimmät mainituissa kahdessa kaupungissa.

Tietokoneiden tekniikan kehittäjien ensimmäisen sukupolven siirtyessä vähitellen pois aktiivisesta työelämästä Dataproducts Corporationin perustaja Erwin Tomash perusti yhdessä vaimonsa Adellen kanssa vuonna 1978 International Charles Babbage Societyn Palo Altossa Kaliforniassa tallettamaan katoamassa olevaa kulttuuria. Yhdistyksen tarkoituksena oli tallettaa tietotekniikan historiaa. Seuraavana vuonna American Federation of Information Processing Societies otti vetovastuun toiminnasta yhdistyksessä, joka nimettiin nyt Charles Babbage Instituteksi (CBI). 1980-luvun alussa instituutti siirtyi Minnesotan yliopiston kampukselle, ja 1989 CBI:sta tuli osa yliopiston organisaatiota.

Arthur L. Norbergin johdolla CBI kehittyi tietokonealan historian ehkä tärkeimmäksi tallettajaksi maailmassa. Instituutin toimenkuvaan kuuluu alan kirjaston ja ar-

Minneapolisin kaupungin keskusta on rakennettu 1980-luvun jälkeen uudelleen, mutta kaupunkia kiertää 1800-luvun teollisuuskaupungin luonteen säilyttänyt vyöhyke. Mississippi-joen ensimmäinen koski oli syy maailman suurimman myllyteollisuuden keskuksen perustamiseen. Vanhaan myllyyn perustettu Mill City Museum, jonka terassilta kuva on otettu, on tamperelaisen Vapriikki-museon läheinen sukulainen.

kiston ylläpitämisen lisäksi alan tutkimus ja teknologian historian, erityisesti informaatioteknologian opetus. Huomattavista arkistokokonaisuuksista on erikseen mainittava kuva-arkisto, sekä Norbergin aloittama projekti koota tietokonealan vaikuttajien suullisia haastatteluja, joista pääosa löytyy julkaistuina instituutin www-sivuilta. Instituutti ei kerää esineistöä.

CBI:n merkitys tietotekniikan alan historiassa tulee kasvamaan ajan myötä. Kun tutkijat eri puolilta maailmaa oppivat käyttämään instituutin arkistoja hyväkseen, siitä tulee ilman muuta olennainen osa alan tutkimuksen kehitystä. Instituutin oma historia puolestaan alleviivaa sitä, että volyymi ei välttämättä ole tarpeen kansainvälisesti merkittävän tutkimusyksikön kehityksen turvaamiseksi. Tärkeämpää on toiminnan jatkuvuus, jonka CBI:ssä turvaavat UM:n lisäksi läheinen yhteys esimerkiksi Association for Computing Machineryyn (ACM).

CBI:n henkilökuntaan kuuluu johtajansa Tom Misan lisäksi apulaisjohtaja, historiantutkija Jeffrey Yost, arkistonhoitaja Arvid Nelsen, apulaisarkistonhoitaja Stephanie Crowe ja sihteeri Katie Charlet. Instituutissa työskentelee lisäksi joukko opiskelijoita ja määräraikaista projektityövoimaa. Instituutin kirjastosta vastaa hallinnollisesti yliopiston kirjasto, jonka palkkalistoille Nelsen ja Crowe kuuluvat. Instituutin johtajan toimensa ohella Tom Misa opettaa yliopistossa informaatioteknologian historiaa.

CBI sijaitsee kävelymatkan päässä Minneapolisin keskustasta Elmer L. Andersen-kirjaston yläkerroksessa. Tilat ovat uudenaikaiset, ja kirjastorakennuksen alla on huipputyökäiset tilat yliopiston kirjakokoelmille ja arkistoille. Varsinainen kampus on Mississippi-joen toisella rannalla, jonne on kymmenen minuutin kävelymatka. Tietokonehistorian tutkijalle alue muodostaa eräänlaisen Shangri-La -laakson, jonne hyvinkin voisi unohtua vuosiksi.

Charles Babbage Instituutin apulaisjohtaja Dr. Jeffrey Yost esittelee CBI:n arvokasta haastatteluarkistoa.

THE MILL CITY JA MICKEY'S DINER

1950-luvun lopulla Minneapolisin kaupungin päätivät purkaa kaupungin vanhan keskustan, joka 1930-luvulla mainittiin USA:n kaupungeista kauneimmaksi. Vanhasta keskustasta päästiin eroon amerikkalaisella tehokkuudella, ja 1990-luvulla keskusta-alueesta rakennettiin lasipilvenpiirtäjien muodostama lähes futuristinen metropolis.

Uuden kaupungin reunamille, joen rantaan, jäi kuitenkin unohduksiin kaisaleita 1800-luvun lopun Minneapolisia, joka erityisesti teollisuuden historian tutkijoille on tutustumisen arvoinen paikka. Minnesota Historical Society ylläpitää alun perin 1870-luvulla rakennetussa A-Mill rakennuksessa museota, jonka toiminta-ajatus muistuttaa kovasti tamperelaista Vapriikki-

Minnesotan yliopiston nykyaikainen kampus on levittäytynyt laajalle alueelle joen molemmin puolin. Suuri osa rakennusten välisestä liikenteestä kulkee erityisesti talvella maanalaisia käytäviä pitkin.

Artikkelin kuvat: Panu Nykänen.

museota. Museo on erityisen suosittu paikallisten koululaisten keskuudessa. Heitä varten on näyttelyn kellarikerrokseen rakennettu mm. suuri vesilaboratorio mylykokeiluja varten ja tietenkin opetuskeittiö vehnäjauhon hyödyllisten ominaisuuksien tutkimiseksi.

A-Mill -rakennuksen kohdalla Mississippi-joen toisella rannalla on B-Mill, jonka lähiympäristö kuuluu osaksi kaupungin vanhimpien alueiden ympäri kiertävään kulttuuripolkuun. B-Mill -rakennuksen paikoilla on säilynyt noin 200 metrin kaistale vanhaa pääkatua.

St.Paulin kaupungin parhaita nähtävyyksiä on vanha liittovaltion hallintorakennus, jossa on säilynyt vanhemman amerikkalaisen arkkitehtuurin henki. Kummassakin kaupungissa löytää myös sattumanvaraisesti Art deco -ajan rakennuksia, jotka kertovat ajasta ennen lasiarkkitehtuuria.

Ehkä suurimpana yllätyksenä St.Paulin kaupungin kulttuuritarjonnasta löytyy erään konttorirakennuksen nurkan taakse unohnut Mickey's Diner. 1930-luvulla paikalla siirretty vaunukuppila toimii alkuperäisellä sisustuksella ja alkuperäisellä ravintolalaitteistolla tarjoten koko valtakunnan ainoa mahdollisuuden saada oikea hampurilainen – siis ajalta ennen teollista pikaruokakulttuuria. Ravintoloiden tarjoamat hampurilaiset ovat oma tarinansa, eivätkö verrattavissa tähän kulinaarisen kulttuurin helmeen, jonne asiakkaat matkustavat Kanadasta ja Suurten järvien toiselta puolelta asti perheineen. Ovella tavallisena talvisena sunnuntaina ollut monimetrinen jono antoi pienen viitteen palvelusta, jota ei olisi uskonut enää löytävänsä muualta kuin film noir -elokuviista. Mickey's Diner, joka on jo löytynyt usean 1900-luvun historiaa kuvaavan elokuvan kohtauksista, on auki aina.

Kirjoittaja on Aalto-yliopiston teknillisen korkeakoulun teollistumisen historian professori.

Charles Babbage Institute
<http://www.cbi.umn.edu/>

Minnesota Historical Society
<http://www.mnhs.org/index.htm>

Teknologian historian tutkijana Suomessakin tunnettu Tom Misa jatkaa Arthur Norbergin jälkeen CBI:n johdossa.